

De verrassende natuur van biologische bedrijven

Deel 1

colofon

Deze brochure is een gezamenlijk product van
Biologica, CLM en KNHM

samenstelling:

Henk Kloen en Harriët de Ruiter, CLM

foto's:

Pieter Ouddeken, aangevuld met beelden van
Foto Natura, CLM

kaartje Nederland:

Alterra

vormgeving en druk:

Ontwerpbureau Wrik (BNO), Utrecht,

oplage

8000 exx.

ISBN-nr 90-5634-192-8

september 2004

financiers:

Ministerie van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit

Koninklijke Nederlandse Heidemaatschappij

Provincie Noord-Brabant

Provincie Zuid-Holland

Provincie Gelderland

Stichting Triodos Fonds

Prins Bernard Cultuurfonds

deze brochure is aan te vagen bij:

Biologica, Postbus 12048, 3501 AA Utrecht

verdere info

fotogalerij "De verrassende natuur van biologische
bedrijven" en ANNA:

www.platfombiologica.nl/natuur

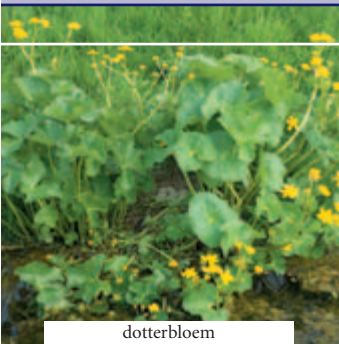
biologische landbouw algemeen:

www.platfombiologica.nl

duurzame landbouw en aantrekkelijk platteland:

www.clm.nl

dotterbloem

Biologische landbouw en natuurbeheer gaan goed samen.

Dat biologisch en natuur bij elkaar passen klinkt logisch. Immers, de biologische landbouw werkt nadrukkelijk samen met de natuur. De kunst van de biologische boer is om waar mogelijk natuurlijke processen op zijn bedrijf te versterken. Of juist niks doen en wachten totdat het ecosysteem op het bedrijf een eigen evenwicht vindt.

Internationaal onderzoek geeft aan dat in de praktijk biologische landbouw leidt tot een grotere verscheidenheid aan voedsel, voortplantingsmogelijkheden en leefmilieus voor planten, insecten en andere dieren. Daardoor is biologische landbouw bevorderlijk voor de plantaardige en dierlijke biodiversiteit, zowel bovengronds als ondergronds¹.

Dat ligt voor de hand als je bedenkt dat er op een biologisch bedrijf geen kunstmest of chemische bestrijdingsmiddelen worden gebruikt. Er wordt gewerkt aan het sluiten van kringlopen en het voorkomen van ziekten en plagen. Vaak zijn biologische bedrijven ook minder intensief en hebben ze grotere variatie aan gewassen en dieren.

Biologica, CLM en de Koninklijke Nederlandse Heidemaatschappij willen met een gezamenlijk project laten zien hoe biologische landbouw en natuurbeheer samengaan. Bij negentig biologische bedrijven is in kaart gebracht wat zij doen om natuur en landbouw bij elkaar brengen, in beider belang. In deze brochure vindt u resultaten hiervan op de onderste groene delen van de bladzijdes en verhalen van een aantal bedrijven daarboven. Het is ter inspiratie aan iedereen die biologische producten maakt en gebruikt maar niet bedoeld als wetenschappelijk bewijs.

Elk biologisch bedrijf is uniek in bedrijfsvoering en omgeving. Het is mooi om te zien hoe de boeren en tuinders, ieder op hun eigen manier, de randvoorwaarden scheppen waarbinnen de natuur haar eigen gang kan gaan. Zo zag de ene boer het aantal en verscheidenheid aan planten op zijn bedrijf meteen toenemen toen hij stopte met spuiten. De andere boer zag 'zijn' dassenburcht flink uitbreiden omdat de dassen steeds betere omstandigheden vonden op de boerderij.

Achterin de brochure vindt u een lijst van deelnemende bedrijven waar publieksgerichte activiteiten plaatsvinden. Gaat u ook eens kijken naar de veelzijdige en verrassende natuur op biologische bedrijven?

Arie van den Brand, *voorzitter Biologica*

¹Biologica, 2003. Factsheet: De invloed van biologische landbouw op natuur en milieu

Maatschap Kool, Heij- en Boeicop, Zuid-Holland

Melkvee, weidevogels en bloeiende slootkanten

“Als biologisch boer ben ik erg betrokken bij agrarisch natuurbeheer.”

In het veenweidegebied van de Vijfheerenlanden vinden we het bedrijf van de broers Gert-Jan en Frits Kool.

Naast de koeien nemen weidevogels een belangrijke plaats in. Met nestbescherming en later maaien houden zij rekening met de Kieviten, grutto's en tureluurs. “Als biologische boer streef je niet naar maximale productie, maar heb je ook oog voor instandhouding van de bodemvruchtbaarheid. Daarom is het bodemleven belangrijk voor ons, en tegelijk voor de weidevogels.”

Speciaal voor de weidevogels is één perceel half onder water gezet. Dit plas-drasperceel is een aantrekkelijke plaats voor weidevogels en eenden om te rusten en voedsel te zoeken. Ook past Kool “mozaïekbeheer” toe: “Ik zorg voor een afwisseling van lang en kort gras. Zo is er altijd genoeg schuil- en voedselgelegenheid voor weidevogelkuikens. Dit is vooral voor de grutto van belang”.

De vele sloten langs de weilanden leveren een kleurige aanblik in het voorjaar. De betrokkenheid van de broers bij natuur blijkt als hij op de vele plantensoorten wijst en ze allemaal bij naam kent: veel echte koekoeksbloem, gele lis en dotterbloem. Ze danken hun plekje aan laat maaien en het weghalen van het maaisel, en aanleg van flauwe taluds. Dankzij de lage bemesting van het grasland komen in de sloten mooie waterplanten voor en veel kikkers en vissoorten, waaronder zeldzame als de heikikker en de kleine modderkruiper.

40 ha. melkveehouderij, ANNA score 59

jonge scholekster

Maatschap Van de Lande-Vogels, Landgoed de Hoevens, Alphen, Noord-Brabant

vleeskoeien, poelen en bloemrijke graslanden

“Ik heb vijf jaar geleden een maïsakker omgezet in natuurgrasland, en in een natte hoek een poel gegraven. Daar komt nu al het zeldzame zonnedauw voor.”

Op het landgoed de Hoevens waan je je in een echt natuurgebied. Het is een prachtig landschap van grasland, akkers en bos doorweven met houtwallen.

Dit bedrijf laat zien dat natuur goed door particulieren ontwikkeld en beheerd kan worden. “Tot een aantal jaren terug hadden we een gangbaar melkveebedrijf op het landgoed,” vertelt Floris van de Lande.

“Dit kon niet langer uit. Ik heb het bedrijf nu helemaal op natuurbeheer gericht, daar ligt ook mijn grote passie. Het natuurgras kan ik goed afzetten bij collega – biologische boeren.”

Van de 190 ha bestaat nu 35 ha. uit biologisch natuurgrasland. Deze graslanden bevinden zich in het vochtige beekdal van de beek de Leije. Het gras wordt geleverd aan biologische boeren en daarnaast krijgt het bedrijf een vergoeding voor natuurbeheer van de overheid. Er is nu nog 90 ha aan gangbare akkers, die de komende jaren worden omgeschakeld naar biologisch en natuurgericht beheer.

De afgelopen jaren zijn in totaal 25 poelen aangelegd, terrastaluds langs een sloot en faunairanden en kruidenrijke zomen langs de akkers. Ook zijn er nieuwe bomenlanen en houtwallen aangelegd.

zonnedauw

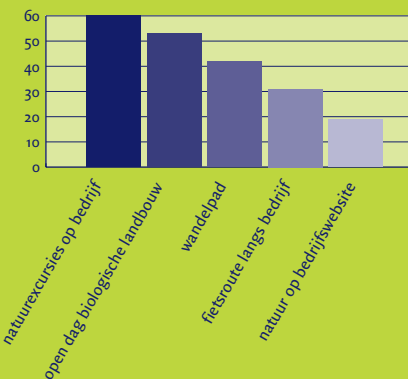
190 ha. landgoed met natuurgrasland en akkers, ANNA score 123

Deelnemende bedrijven: veelzijdig en actief

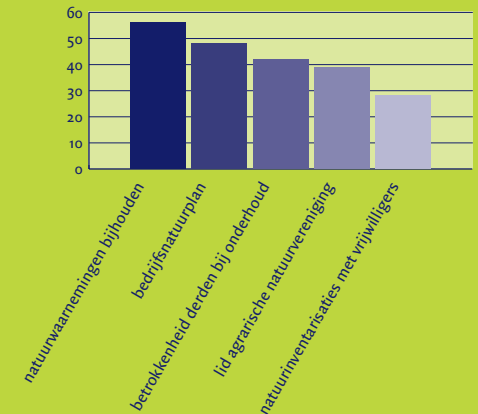
In 2004 hebben 90 biologische bedrijven hun natuurinspanningen in beeld gebracht met ANNA². Hiermee geven zij aan welke natuurelementen aanwezig zijn en welke maatregelen zij nemen ten behoeve van natuurbeheer. Ook zijn vragen opgenomen over hoe de bedrijven aan kennis over natuurbeheer komen en hoe zij dit onder de aandacht van het publiek brengen.

Het blijkt dat agrarisch natuurbeheer op alle soorten bedrijven mogelijk is: van melkvee tot rozenteelt, van varkenshouderij tot landgoedbedrijf. In de figuren ziet u dat veel deelnemers actief zijn om meer kennis te verwerven en onderling uit te wisselen: Bijna de helft is lid van een agrarische natuur vereniging en ruim de helft heeft een bedrijfsnatuurplan laten maken. Met bijvoorbeeld excursies, open dagen en wandelpaden geeft ruim de helft bekendheid aan de natuur op hun bedrijf.

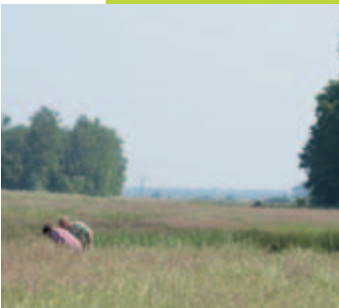
Manieren om bekendheid aan natuur te geven

Manieren om kennis over agrarisch natuurbeheer op te doen

²ANNA: de Agrarische NatuurNorm Analyse

Kwekerij de Bierkreek in IJzendijke, Zeeland

Rozen, Zeeuwse hagen en drinkputten

“Op ons bedrijf komen bijzondere sluipwespen voor die als natuurlijke vijand de bladluizen in de rozen bestrijden.”

Een bedrijf met rozen ziet er al mooi uit, wat kunnen natuurmaatregelen daaraan toevoegen? Op kwekerij de Bierkreek zijn productie en natuur op bijzondere wijze met elkaar verweven.

De kwekerij is prachtig gelegen aan een uitloper van de Bierkreek, een oude zee-arm in Zeeuws Vlaanderen. Het bedrijf heeft een 4 ha grote kwekerij en is gespecialiseerd in inheemse struiken en botanische rozen. “Wij telen bijvoorbeeld de inheemse bosroos en heggeroos. Deze horen in het Zeeuwse landschap thuis, maar zijn daar nu bijna niet meer te vinden” vertelt Geertje van de Krogt, één van de vier eigenaars van het bedrijf.

Vleermuisbunker van overnachtende en overwinterende vleurmuizen

kleine watersalamander

De kweekbedden zijn omgeven door windsingels en bloeiende ruige grasstroken. Ook liggen er een aantal drinkputten, die nu waardevol voor amfibieën zijn.

Biologische landbouw maakt gebruik van natuur volgens mede-eigenaar Hans van Hage. “De akkerranden en onkruiden leveren vroeg in het jaar al zoveel nectar dat de sluipwespen er een goede voedselbron vinden. Vervolgens parasiteren ze de bladluizen op de rozen. Zelfs in het allergenste bladluizenjaar hebben wij geen luizenplaag en hoeven dus niet naar (biologische) middelen te grijpen.”

Ook ziet van Hage steeds meer diersoorten gebruik maken van natuurelementen op de kwekerij: de nachtegaal in de brandnetels, de bunzing in de houtwallen, de drinkputten met padden en salamanders, die slakken eten in de kwekerij.

4 ha. bomen en heesters, ANNA score 73

ANNA-score

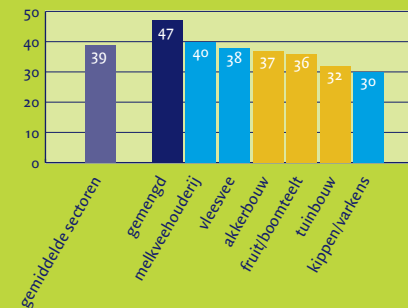
De inspanning van agrariërs voor natuurbeheer zijn verwerkt in een puntentelling, de “ANNA-score”. Met deze ANNA-score kun je de inzet voor natuur van bedrijven vergelijken. Een hoge score geeft aan dat er een grote variatie aan natuurelementen en aan beheersmaatregelen is. Hoe hoger de score, hoe beter de voorwaarden voor een gevarieerde flora en fauna.

De gemiddelde score ligt op 39, variërend van 5 tot 123. Bedrijven met lage scores zijn vaak kleine of recent begonnen bedrijven.

De verschillen tussen bedrijfstakken zijn relatief gering. Gemengde bedrijven met meerdere bedrijfstakken hebben gemiddeld de hoogste natuurscore. Maar ook sommige akkerbouw- en varkensbedrijven behalen een verrassend hoge score. De zes bedrijven die in deze brochure staan beschreven, horen bij de hoogst scorenden, met ANNA-scores tussen 56 en 123. Deze bedrijven zijn genomineerd voor de ANNA-prijs.

Natuurprestaties (ANNA-score) per sector

oeverlibel

Familie Martens, Hemelrijksche Hoeve, Biezenmortel, Noord-Brabant

43 ha. melkveehouderij met zorglandbouw,
ANNA score 68, winnaar ANNA-prijs

Melkvee en dassen tussen hagen, bosjes en poelen

“Kruiden in het grasland zijn goed voor de bodemstructuur, en mijn koeien eten ze ook.”

Koeien zijn niet de enige dieren op het grasland van de familie Martens. Door de gematigde bemesting en het gebruik van vaste mest komen er veel meer wormen in het land voor. En die leveren weer voedsel voor de das die in het gebied voorkomt. De das heeft een groot en gevarieerd voedselgebied nodig, met grasland, hagen en bosjes. Dat alles vinden ze op dit biologisch bedrijf.

Met nieuw aangelegde hagen heeft Martens verbindingen tussen enkele bosjes en poelen versterkt. En hij heeft meegewerkt aan de aanleg van een dassentunnel onder de weg die zijn bedrijf doorsnijdt.

Waarom doet Martens dit allemaal? “Toen ik stopte met spuiten, bij omschakeling naar biologische landbouw, zag ik de variatie aan planten toenemen, het eerst in de slootkanten. Dat maakte me nieuwsgierig: wat kan ik doen om meer natuur te krijgen?” En zo heeft hij extra natuurelementen zoals houtsingels en een poel aangelegd. Ook zorgt Martens voor een flink stuk natuurgrasland, deels samen met het Brabants Landschap. Daarmee verbindt hij twee natuurgebieden van het Nationaal Park Loonse en Drunense Duinen. En van dat gras gedijt de brandrode koe het best, een oud Brabants ras aangepast aan wat armer voer. Daarom gaat hij zijn veestapel geleidelijk door dit ras vervangen.

Van de natuur op de Hemelrijksche Hoeve geniet niet alleen de boer zelf, maar ook de ouderen die hier een dagopvang hebben, en deelnemers aan de vele excursies die het bedrijf organiseert.

De ANNA-prijs

Op basis van de ANNA-vragenlijst en bedrijfsbezoeken zijn de bedrijven beoordeeld op hun inzet voor natuur, wat het aan natuur oplevert, hoe natuurbeheer aan het publiek wordt uitgedragen en of het bedrijf een voorbeeldfunctie heeft voor andere bedrijven. Van de 90 bedrijven is de Hemelrijksche Hoeve als beste naar voren gekomen. Het bedrijf heeft een hoge ANNA-score met veelzijdige natuur en met talrijke nieuw aangelegde natuurelementen. Veel dieren en planten van het agrarisch cultuurlandschap profiteren hiervan, waaronder zeldzame zoals de das, de grauwe klauwier en het moerashertshooi. Martens draagt zijn enthousiasme voor en kennis van natuur veelvuldig uit aan collega's en burgers.

Familie van der Groes, Cinquant, Haps, Noord-Brabant,

21 ha.gemengd bedrijf met zorglandbouw,
ANNA score 59

Varkens en granen, kampeerders en hulpboeren, houtwallen en poelen

“Als je hier komt kamperen, kun je bezoek krijgen van de das”

Op het bedrijf Cinquant nodigt eigenaar Van der Groes je uit om de natuur te zien en te beleven. Met een tot ontvangstruimte omgebouwde hooiberg, een boerderijwinkel en camping kun je er goed toeven. Via een wandelpad langs de weilanden, slingerend door een brede houtwal, kun je het hele bedrijf rond gaan en genieten van de natuur. De bomen, bosjes en houtsingels geven een rust en beslotenheid, maar deze wordt afgewisseld met vergezichten. Je kunt even zitten op een bankje bij de poel.

Sinds enkele jaren wordt de koninginnenpage weer meer in Nederland gezien. Opvallend is dat rupsen hiervan vooral in venkel op biologische bedrijven worden gevonden.

De productie van het bedrijf is veelzijdig, net als de natuurelementen. Voor van der Groes hoort dat bij elkaar. De biologisch-dynamische landbouw heeft hem geïnspireerd het bedrijf als een geheel te zien. De granen, het gras, en de luzerne vormen het voedsel voor de varkens. En de varkens leveren weer ruige mest voor het land. In de verterende mest leven veel wormen en insecten. “De vele regenwormen en het valfruit op mijn bedrijf hebben de das vooruit geholpen: de dassenburcht is uitgebreid van 4 naar 14 uitgangen.” De boomgaard is tevens kampeerplaats en soms kunnen kampeerders de das hier ontmoeten. Voor de kampeerders zijn wandelpaden aangelegd, waarvan de randen steeds rijker aan kruiden worden. De bloemen en zaden trekken veel insecten, maar ook de zeldzamere patrijzen en kwartels. “De kwartels waarderen de veelzijdigheid. Je hoort ze in het grasland, in het graan, en ze komen zelfs in de groentetuin. Ik zie dit als compliment van de natuur.”

Het veelzijdige karakter past goed bij de zorgtak van het bedrijf. Van der Groes heeft doordeweeks een tiental hulpboeren op het bedrijf, mensen met een lichte handicap. Ze helpen in de tuin, zorgen voor het vee, maar ook voor het onderhoud van de bomen en struiken in de winter.

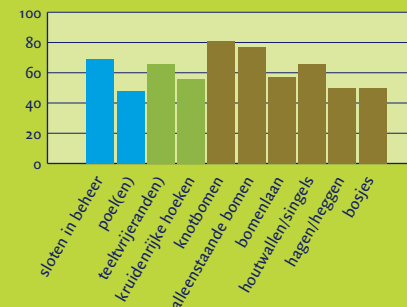
De natuurelementen van biologische bedrijven

Rond de percelen hebben vrijwel alle biologische bedrijven natuurelementen. In de randen is plaats voor “hout” dat voedsel en beschutting biedt; voor kruidenrijke randen met bloemen die nectar en zaden leveren voor veel vogels en insecten; en voor water, om te drinken, in te baden en leefplek voor waterdieren en -planten.

Bijna ieder bedrijf heeft wel enkele knotbomen, die opvallen in het landschap en veel vogels een broedplaats bieden, zoals de steenuil. Maar ook houtwallen, alleenstaande bomen en bomenlanen komen veel voor. Sloten lenen zich vaak voor natuur zowel in het water als op de slootkanten. Maar liefst de helft van de bedrijven heeft één of meerdere poelen, en die zijn vaak speciaal aangelegd voor de natuur.

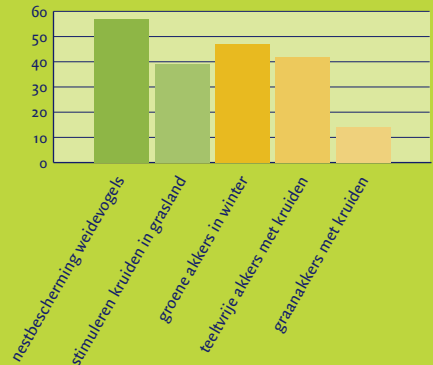
Ook in de weilanden en akkers zijn natuurmaatregelen mogelijk. Veel boeren beschermen samen met vrijwilligers de nesten van weidevogels. Maar ook stimuleert een flink aantal boeren bloemen in een deel van hun grasland. Akkers hebben extra natuurwaarde als ze in de winter groen zijn en voedsel en beschutting aan vogels en insecten bieden. Flink wat bedrijven hebben een jaar geen product op de akker, en zaaien hier cultuurkruiden in die enorm veel vogels en insecten kunnen aantrekken.

Meest voorkomende natuurelementen rond de percelen (% bedrijven)

natte natuur
kruidige natuur
houtige natuur

Meest voorkomende maatregelen in de percelen (% bedrijven)

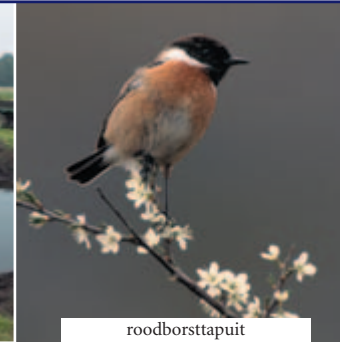
grasland
akkerland

Maatschap Buist-Koudijs-van der Goot, Eelde-Paterswolde, Drenthe

Vleesvee op natuurterrein, kleurige weiden en moerasruigtes

“Als er ergens een kwartelkoning broedt dan maaien wij dat deel van het perceel gewoon later.”

Fietsend vanuit de stad Groningen naar het zuidwesten kom je in een prachtig uitgestrekt en kleurig weidelandschap van het beekdalreservaat Peizer- en Eeldermeden. Veel tinten groen van het gras, pinksterbloemen, ruigtes rond lage delen en sloten. Hier beheren de families Buist-Koudijs, Van der Goot en Nigten maar liefst 1000 hectare grond, die ze vrijwel volledig pachten van Natuurmonumenten. Vleeskoeien zijn in staat om het ruige gras te eten en daarmee de natuur te ontwikkelen. Daarnaast leveren ze EKO-vlees aan klanten via de boerderijwinkel en winkels in de stad Groningen. Dit bedrijf, 10 jaar geleden gestart en gegroeid naar 1000 hectare, laat zien dat een economisch rendabel biologisch bedrijf prima kan samengaan met het beheer van hoogwaardige natuur. Het bedrijf levert inkomen aan drie gezinnen.

roodborsttapuit

Het bedrijf werkt nauw samen met de grondeigenaar Natuurmonumenten. “Natuurmonumenten heeft de kennis over het natuurbeheer en wij over de agrarische bedrijfsvoering. Wij stemmen onze bedrijfsvoering af op de wensen van Natuurmonumenten. Het beheer is gericht op het herstel van het beekdallandschap met natte graslanden en een ruige vegetatie. Het meeste land wordt pas vanaf half juni gemaaid. De natuur is volop in ontwikkeling, maar er komen al veel bijzondere soorten voor. Op sommige plaatsen bloeien de adderwortel en de blauwe knoop. In de ruigtes broeden paapjes, blauwborst en roodborsttapuit.

1000 ha. natuurgrasland met vleesvee, ANNA score 86

De dieren en planten van biologische bedrijven

Van een aantal opvallende en voor het agrarisch cultuurlandschap karakteristieke soorten planten en vogels is de agrariërs gevraagd of ze voorkomen op hun bedrijf. Van deze lijst van “indicatorsoorten” komen torenvalk en boerenzwaluw het meeste voor. Ook weidevogels komen op veel bedrijven voor. Verassend is dat ook meer bijzondere soorten als de veldleeuwerik, kerkuil en patrijs voorkomen op circa 40% van de deelnemende bedrijven. De vogels profiteren van de grote variatie aan gewassen die op biologische bedrijven groeien en het rijke insectenleven.

Bij de planten staan vooral soorten van slootkanten in de top 5. Ze zorgen hier door het seizoen heen voor kleur in het landschap: achter elkaar aan bloeien hier de pinksterbloem, veldzuring, vergeet-mij-nietje, duizendblad (op droger plekken) en kattestaart.

Op veel bedrijven komen daarnaast ook planten en dieren van de “rode lijst” (bedreigde soorten) voor. Voorbeelden van rode-lijst-soorten die profiteren van biologische bedrijfsvoering:

Vogels: kerkuil, patrijs, grutto, steenuil, tureluur, geelgors, zomertaling, kwartelkoning, kluut, blauwborst, roodborsttapuit.

Planten: korenbloem, krabbescheer, kleine ratelaar, rietorchis, ronde zonnedaauw, moerashertshooi, kleine klavervreter, gewone agrimonie en rode ogentroost

Zoogdieren: das, veldspitsmuis

Amfibieën/reptielen: heikikker, kamsalamander, ringslang

Vlindersoorten: koninginnenpage

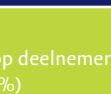
1
Torenvalk
73%

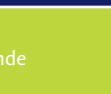
2
Boerenzwaluw
72%

3
Kievit
67%

3
Scholtekster
67%

5
Veldleeuwerik
47%

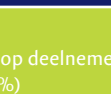
1
Pinksterbloem
72%

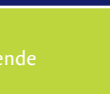
2
Veldzuring
67%

3
Vergeet-mij-niet
65%

4
Duizendblad
60%

5
Kattestaart
59%

Top 5 Indicatorvogels op deelnemende biologische bedrijven (%)

Top 5 Indicatorplanten op deelnemende biologische bedrijven (%)

Breng een bezoek aan een biologisch bedrijf met verrassende natuur!

- b** boerderijwinkel (huisverkoop)
- k** kampeermogelijkheden
- e** excursies
- w** wandelmogelijkheden op het bedrijf
- o** ontvangstruimte groepen
- ko** koffie / theeschenkerij

1. Henk Brandsma **e, w, ko, o**
Ugoklooster 1
8701 PS Bolsward

2. Het Marlanner kaashuis **b, e, w, o**
Leen van Zelder
Humaldawei 40
9124 ER Jouswier
www.fbbf.nl/marlannen

3. Mts. Santing-Meyling **b**
Lucia / Joni Santing
Wolddijk 10
7961 NB Ruinerwold

4. Broeklander Geitenhouderij **b, e, o**
Aline Gortemaker
Broekhuizen 22
7965 AB Broekhuizen
www.broeklander.nl

5. Maatschap Duiven-Spijkerman **e, o**
Oosterbuitenweg 1
8351 GH Wapserveen

6. De Wenning **b, k, e, w, ko, o**
Rik Hidding
Orvelterveld 7
9441 TG Orvelte
www.dewenning.nl

7. Maatschap Buist, Koudijs, van der Goot **b, e, w, o**
Westerhorn 43
9761 VN Eelde

8. VOF De Zonnehorst **b, k, e, o**
H. Bunskoek
Evenboersweg 28
7715 PH Staphorst
www.zonnehorst.nl

9. Overesch Ecologische Landbouw **b, e, w, o**
Jan Overesch
Hondemotsweg 40
8101 NJ Raalte

10. De Meerpaal I **e, w**
Mia Salomons
Rendierweg 4
8251 PD Dronten

11. Hoeve Ooyenbargh **b, k, e, w, ko, o**
C.E. Schoorl
Grote Sloot 137
1754 JD Burgerbrug
www.ooyenbargh.nl

12. Stichting Crosshill **e, w**
H. Logchies
Postbus 439
1900 AK Castricum
www.crosshill.nl

13. Landgoed De Olmenhorst **b, k, e, w, ko, o**
Lucian de Clercq
Lisserweg 481
2165 AS Lisserbroek
www.olmenhorst.nl

14. Biologische boerderij De Wolfskuil **b, e, w**
M. Wagter
Landgoed Middachten 7
6994 JC De Steeg

15. De Kooihoek **b**
J.F. Atema
Exelseweg 6
7245 VE Laren (gld)

16. De Haverkamp **b, e**
De heer J. Duijnhouwer
Rodijksweg 5
7427 RD Deventer

17. Ko Kalf **b, e, o**
J. van Twillert
Jufferenstraat 29
8081 CP Elburg
www.ko-kalf.nl

18. Hoeve Ackerdijk **e**
De heer A. van de Berg
Rotterdamseweg 223
2639 KC Schipluiden

19. Maatschap Kool **w, e**
Gert-Jan en Frits Kool
Hei- en Boeicopseweg 14
4126 RJ Hei-en Boeicop

20. Biologische Rozenkwekerij De Bierkreek **b, e, w, o**
Geertje van der Krogt
Zevenhofstedenstraat 9
4515 RK Ijzendijke
www.bierkreek.nl

21. Schapenstreek **b, e, o**
J.J.J. van Alderwegen v. Langen
De Gouw 57A
1614 MB Lutjebroek

22. De Tuin **b**
Robert Strikkers
St. Janskruid 20
5071 GL Udenhout

23. Sprankenhof **b, e, w, o**
J. Vermeer
Schoorstraat 26a
5071 RA Udenhout
www.sprankenhof.com

24. Landgoed De Hoevens **k, w, o**
E.M.B. van de Lande
Goorstraat 4
5131 RG Alphen
www.dehoevens.nl

25. Cinquant **b, k, o**
Familie van der Groes
Cinquant 4
5443 NN Haps
www.cinquant.nl

26. Hemelrijksche Hoeve **e, o**
Fam. Martens
Gommelsestraat 31
5075 RA Biezenmortel
www.hemelrijkschehoeve.nl

Kwartel

De verrassende natuur van biologische bedrijven 2004

90 deelnemers waarvan 26 te bezoeken

